

midttrafik

Forsøg med gratis kørsel på udvalgte regionale ruter

Indledning

Region Midtjylland har anmodet Midttrafik om at udarbejde forslag til mulige ruter, der ville kunne anvendes til et forsøg med gratis kørsel.

Forsøgets formål er at undersøge, om gratis kørsel vil kunne overflytte pendlere fra bil til bus.

Midttrafik har drøftet spørgsmålet med Region Midtjyllands administration og er kommet frem til følgende forslag.

Overvejelser

I forhold til forslag til hvilke ruter der vil kunne anvendes i forsøgsmæssigt øjemed, er det i særlig grad lagt vægt på at det er ruter der ikke eller kun i meget begrænset omfang kører parallelt med tog.

Vælges ruter hvor der er væsentlig parallelkørsel med tog, vil det med stor sandsynlighed resultere i en væsentlig overflytning af togkunder til busserne, hvilket ikke har været indenfor projektets formål.

Af samme årsag vil det være u hensigtsmæssigt at vælge en rute på en strækning hvor der er en eller flere andre regionalruter på hele eller dele af strækningen. I givet fald vil der også her ske overflytning fra "betalende" ruter til gratis ruter, hvilket vil forplumre muligheden for at vurdere, om der sker overflytning af bilister til de gratis ruter.

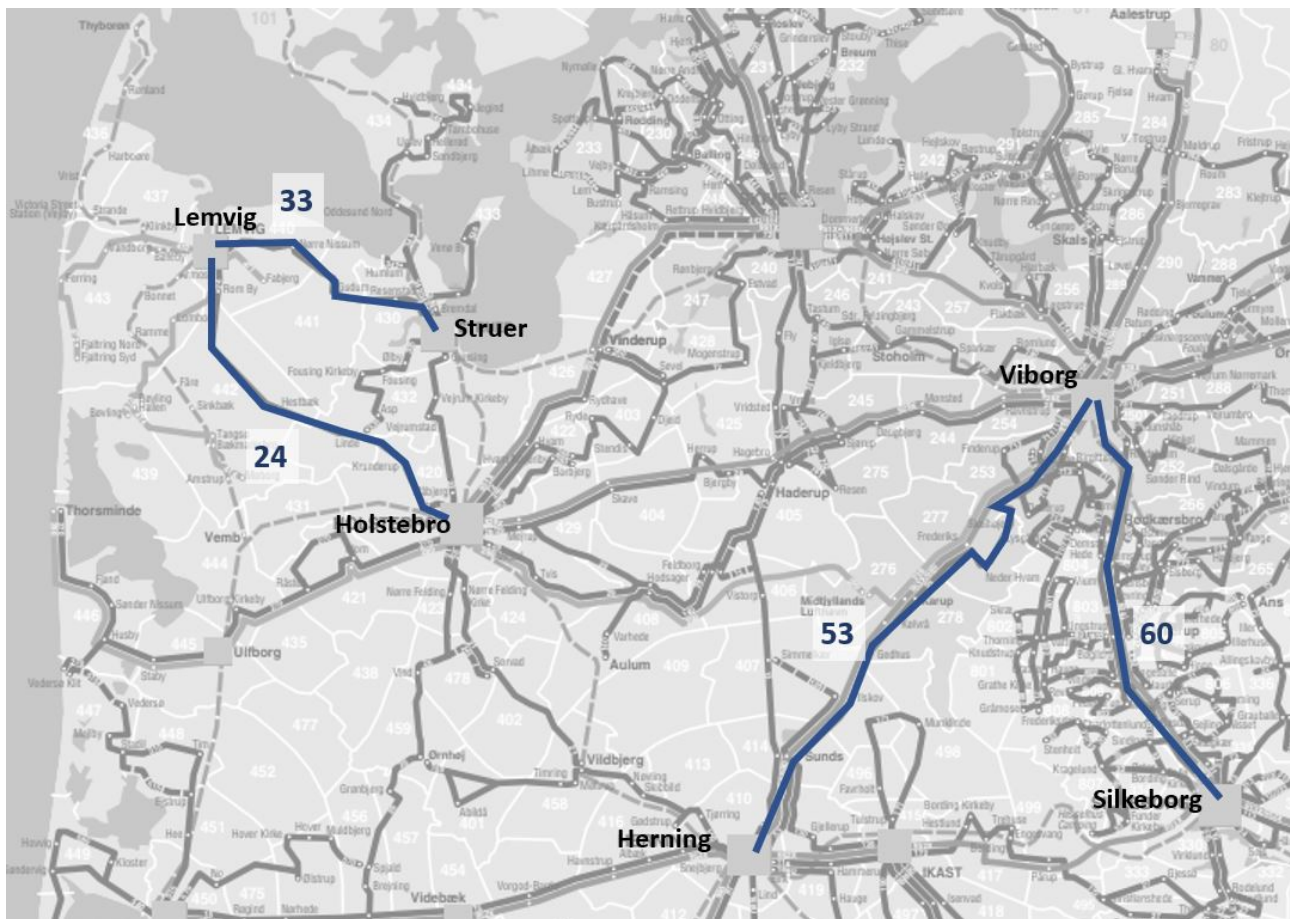
En problemstilling ved valget af ruter er dog, at de regionale ruter ved indfaldsvejene til de udvalgte byer vil køre parallelt med lokalruter eller bybusser. Det vil med stor sandsynlighed medføre en overflytning af kunder fra lokalruter/bybusser til de gratis regionalruter. Dermed vil den/de berørte kommuner miste indtægter på den lokale kørsel.

Det kan derfor komme på tale at sikre en kompensation til kommunerne for dette indtægtsfald.

Forslag til ruter

Ud fra ovenstående overvejelser foreslås følgende 4 ruter, som muligheder for gratis kørsel.

Rute 24: Holstebro – Lemvig
Rute 33: Struer – Lemvig
Rute 53: Viborg – Herning
Rute 60: Viborg – Silkeborg

Økonomi

Direkte indtægtstab

Et forsøg med gratis kørsel på en eller flere af disse ruter vil først og fremmest medføre et indtægtstab, da rutens indtægter forsvinder. Dette indtægtstab er vurderet ud fra den ruteindtægt der fremgår af forslag til ny indtægtsdelingsmodel i Midttrafik som er udarbejdet for 2019. 2019 vurderes indtægtsmæssigt at være et mere realistisk år end 2020, som har været ramt af væsentligt faldende indtægter på grund af Corona-pandemien.

Indtægtsopgørelsen for 2019 indeholder alle indtægter, der er henførbare til den enkelte rute. Dvs. at kunders køb af kort og billetter til anvendelse på ruten indgår, men indtægter fra f.eks. Ungdomskort, Skolekort, statslige kompensationsordninger m.m. er også en del af det vurderede indtægtstab.

Indtægtstab for de 4 foreslåede ruter vurderes således på årsbasis at udgøre:

Rute 24: Holstebro - Lemvig	2,0 mio. kr.
Rute 33: Struer - Lemvig	1,8 mio. kr.
Rute 53/953 X: Viborg - Herning	6,6 mio. kr.
Rute 60/960X: Viborg – Silkeborg	7,5 mio. kr.

Indtægtsvurderingen er forbundet med usikkerhed. På Rute 960X Silkeborg – Viborg - Aalborg er anslået en andel af indtægten på hele strækningen til Aalborg.

Indirekte indtægtstab (overflytning fra andre ruter)

Ud over de mistede indtægter vil by- og lokalbusser i Holstebro, Struer, Viborg, Herning og Silkeborg blive ramt indtægtsmæssigt – afhængig af hvilke ruter der måtte vælges som søgsrute. I Lemvig vil der ikke være indtægtstab, da busserne i forvejen er gratis i Lemvig Kommune.

Rute 60 Viborg-Kjellerup-Silkeborg

I Silkeborg vil regionalrute 60 betjene strækningen mellem Nørrevænget/Borgergade og Silkeborg Trafikterminal, som også er betjent med bybusser. Det må forventes, at der i nogen grad vil blive tale om overflytning fra bybusser til regionalruten, da der er en rejserelation på strækningen, hvor nogen bybuskunder vil kunne vælge regionalruten frem for bybussen.

I Silkeborg vil regionalrute 60 også betjene strækningen fra Skæggær til Silkeborg. Skæggær er betjent af lokalrute 31, som pt. giver bybuslignende betjening med timesdrift i dagtimerne. Fra køreplansskiftet 2021/2022 vil betjeningen dog blive reduceret. Det må forventes at der i nogen grad vil blive tale om overflytning fra lokalruten til regionalruten, da der er en rejserelation på strækningen, hvor det forventes, at kunderne vil vælge regionalruten frem for lokalruterne.

I Viborg vil regionalrute 60 betjene strækningen Aarhusvej til Viborg Rtb., som er bybusbetjent på en del af strækning mellem Arnborg og Marsk Stigs Vej. Bybuslinje 5 har generel timesdrift, og en svag benyttelsesgrad. Det må derfor forventes, at der kun i meget lille grad vil blive tale om overflytning fra bybusser til regionalruten.

Rute 53 Viborg-Karup-Sunds-Herning

I Herning vil regionalrute 53 betjene strækningen mellem Viborgvej/Sjællandsgade mod Herning Station, som kun i meget begrænset omfang har parallelkørsel med bybuslinjer. Det må forventes, at der i kun i lille grad vil blive tale om overflytning fra bybusser til regionalruten. Det skal bemærkes, at gratiskørsel på rute 53 med meget stor sandsynlighed vil flytte kunder i Sunds over i rute 53 i forhold til regionalrute 13. Det vil betyde, at en stor del af grundlaget på rute 13 fjernes.

I Viborg vil regionalrute 53 betjene strækningen fra Hald Ege over Koldingvej til Viborg Rtb. Hald Ege er betjent af lokalrute 712 og 711, som giver bybuslignende betjening med tilnærmelsesvis timesdrift på skoledag. Der vil være tale om parallelkørsel med rute 53 på hele strækningen fra Hald Ege til Viborg Rtb. Det må forventes, at der i væsentlig grad vil blive tale om overflytning fra lokalruterne til regionalruten, da der er en rejserelation på strækningen, hvor det forventes, at kunderne vil vælge regionalruten frem for lokalruterne.

Rute 24 Holstebro-Lemvig

I Holstebro vil regionalrute 24 betjene bybusområder omkring Døesvej, Frøjkvej og Nørregade ned til Holstebro Trafikterminal. I områderne er der store uddannelsessteder og det er generelt området i Holstebro med det største kundegrundlag. Der vil være parallelkørsel på noget af strækningen med bybuslinje 1 og 7. Det må forventes, at der i væsentlig grad vil blive tale om overflytning fra bybusser til regionalruten, da der er en rejserelation på strækningen, hvor nogen bybuskunder vil kunne vælge regionalruten frem for bybussen.

Rute 33 Struer-Lemvig

På strækningen Lemvig-Struer er der kun parallelkørsel med en skolerute Nr. Nissum-Lemvig, der også er gratis at benytte. Umiddelbart vil gratis kørsel på rute 33 ikke være i konkurrence med anden kørsel.

I Struer der lidt parallelkørsel med lokalrute 342 ad indfaldsvejen i Struer mellem Bremdal og Struer. Kunder fra Bremdal vil nok bevæge sig ud til stoppestedet på Oddesundvej for at komme med en gratis bus. De har nem adgang via stisystem. Der er ca. 500 meter mellem Bremdal Torv til stoppestedet på Oddesundvej. Det må dog fortsat forventes, at der kun i lille grad vil blive tale om overflytning fra lokalruten til regionalruten

Behov for driftsudvidelse

Endelig kan der komme merudgifter på de foreslåede ruter, hvis det f.eks. viser sig at tilbudet om gratis kørsel bliver så populært, at der opstår behov for dublinger på enkelte eller flere afgangene.

Det er vurderingen, at der kan blive tale om behov for ekstra kapacitet i myldretiden morgen og eftermiddag på hverdage.

Rute 60: Behov for dubling mellem Kjellerup-Silkeborg og Kjellerup-Viborg. 1 om morgenen i hver retning og 1 om eftermiddagen i hver retning. Anslået forventet meromkostning ca. 1,0 mio. kr.

Rute 53: Behov for dubling mellem Karup-Sunds-Herning og Frederiks-Skelhøje-Viborg. 1 om morgenen i hver retning og 1 om eftermiddagen i hver retning. Anslået forventet meromkostning ca. 1,0 mio. kr.

Rute 24: Der er i forvejen dubling Lemvig-Holstebro om morgenen. Vurderer ikke yderligere behov.

Rute 33: Vurderer ikke, at der vil være behov for dubling, da der faktisk er en del ledige pladser i bussen.

Sammenfattende vurdering af økonomiske konsekvenser

Samlet ser de økonomiske konsekvenser ved forslaget således ud:

Forslag	Regionale mindreindtægter	Kommunale mindreindtægter	Regionale merudgifter
Rute 24: Holstebro - Lemvig	2,0 mio. kr.	I væsentlig grad	-
Rute 33: Struer - Lemvig	1,8 mio. kr.	I mindre grad	-
Rute 53/953 X: Viborg - Herning	6,6 mio. kr.	Herning: I mindre grad Viborg: I væsentlig grad	1,0 mio. kr.
Rute 60/960X: Viborg - Silkeborg	7,5 mio. kr.	I nogen grad	1,0 mio. kr.

Evt. permanentgørelse af forsøget

Ovenstående økonomiske vurderinger vurderes også at være gældende ved en efterfølgende evt. permanentgørelse af forsøgene. Det bør undersøges nærmere om den afgørelse Region Midtjylland har modtaget for iværksættelse af et forsøg, også har gyldighed ved en evt. efterfølgende permanentgørelse af forsøget.

Tilsvarende tilbud andre steder

Midttrafik har undersøgt erfaringer med tilsvarende tilbud andre steder. Det nærmeste vi er kommet er et forsøg med gratis kørsel på Svendborg-banen mellem Svendborg og Odense i en periode efter et større skinnearbejde på strækningen. Forsøgsperioden var 1 måned.

Forsøget er 16 år gammelt og kan ses afrapporteret her: <https://www.trm.dk/media/2030/samletjuni.pdf>

De væsentligste konklusioner i forsøget var:

- At man i forsøgsperioden mere end fordoblede antallet af passagerer.
- Ca. halvdelen af passagererne valgte muligheden fordi den var gratis – de øvrige passagerer var "gamle kunder".
- Umiddelbart efter forsøgsperioden var passagertallet 25 % større end året før og 15 % større end 2 år tidligere.
- De længerevarende effekter af forsøget vurderedes at være begrænset.
- Generelt var de nye kunder tilfredse med tilbuddet, mens de "gamle kunder" oplevede en serviceforringelse på grund af flere passagerer og dermed dårlige pladsforhold.

Generelt er det vanskeligt at overføre forsøgets resultater. Forsøget havde en kort løbetid (1 måned) og det var aldrig tanken at forsøget skulle gøres permanent.

Corona og andre takstmæssige initiativer

Forslaget om gratis busser er primært henvendt til nuværende bilister for at se hvor mange af disse der evt. vil blive overflyttet til bus. Men tilbuddet er naturligvis gratis for alle rejsende, og vil således også tilgodese lejlighedsrejsende samt de nuværende kunder på ruterne, der slipper for at betale for deres rejse.

Generelt er det værd at nævne at Corona-pandemien siden marts måned 2020 har ramt den kollektive trafik hårdt i form af færre kunder. Det skyldes bl.a. midlertidige lukninger af skoler og uddannelsessteder, øget hjemmearbejde samt sundhedsmæssig utryghed ved at anvende busser.

For Midttrafik og Midttrafiks ejere bliver det en stor udfordring at vinde disse kunder tilbage de kommende år, og det kan bestemt ikke afvises at der vil være kunder der permanent vælger at forlade den kollektive trafik. Midttrafik er blevet kompenseret for det medførende indtægtsstab i 2020 og forventer også at blive det i 2021, men fremadrettet er passagergrundlaget behæftet med væsentlig usikkerhed, der kan føre til indtægtsmæssige udfordringer.

Et af de tiltag Midttrafik allerede har taget i anvendelse i den forbindelse, er mere fleksible pendlerkortløsninger til kunder der fremover forventes delvist at skulle arbejde hjemmefra. Et normalt pendlerkort giver ret til at rejse f.eks. 30 dage – og man betaler for alle dage – uanset om man skal på arbejde eller ej.

Midttrafik har på Midttrafik app'en etableret et særligt PendlerKlip der i stedet for 30 dage giver 17 rejsedage, og som ikke skal anvendes indenfor en given periode. Dermed kan kunder der f.eks. kun skal arbejde hver 2. dag strække kortet over en længere periode, og betaler ikke for dage hvor kortet ikke bruges.

En lignende løsning arbejdes der med på landsplan, så det bliver muligt for som pendler at anvende både bus og tog på en mere fleksibel måde end tilfældet er i dag. Også her er ambitionen at pendlere ikke skal betale for dage hvor de ikke skal på arbejde – f.eks. på grund af hjemmearbejde.

Midttrafik anser sådanne fleksible løsninger til pendlere som et helt centralt virkemiddel for at vinde bilister tilbage til den kollektive trafik de kommende år, da det anses for meget sandsynligt at hjemmearbejde vil florere mere de kommende år end vi hidtil har set.